

Nr 92.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående markbyte med Hälsingborgs stad; given Stockholms slott den 22 februari 1946.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Allan Vougt.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 22 februari 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, QUENSEL, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Vougt, fråga om markbyte med Hälsingborgs stad och anför därvid följande.

I överensstämmelse med 1942 års försvarsbeslut ombildades det dåvarande till Hälsingborg förlagda Skånska kavalleriregementet till ett pansarregemente, benämnt Skånska pansarregementet. Efter förslag i propositionen 1943:302 beslöt riksdagen (skrivelse nr 412), att för Skånska pansarregementet skulle uppföras ett nytt etablissemang vid Hässleholm samt att de därigenom ledigblivna förläggningsslokalerna i Hälsingborg åter skulle disponeras av ett kavalleriförband — Skånska kavalleriregementet — vilket utan ut-

Bihang till riksdagens protokoll 1946. 1 saml. Nr 92.

vidgning av arméorganisationen i övrigt skulle skapas genom utbrytande av vissa enheter ur Livregementets husarer och Norrlands dragonregemente. Denna omorganisation är för närvarande under genomförande.

I skrivelse den 18 december 1945 har *arméns fortifikationsförvaltning* överlämnat ett exemplar av ett med drätselkammaren i Hälsingborg avslutat preliminärt avtal rörande markbyte mellan kronan och Hälsingborgs stad samt hemställt, att ifrågavarande avtal måtte godkännas.

Av skrivelsen inhämtas beträffande kronans fastighetsförhållanden i Hälsingborg bland annat följande.

Genom avtal den 22 och den 30 september 1903 mellan dåvarande arméförvaltningen och Hälsingborgs stad — för arméförvaltningens del avslutat efter Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 juni 1903 — överlät staden utan ersättning till kronan, under förutsättning att ett för dåvarande Skånska husarregementet i dess helhet avsett etablissement bleve förlagt till Hälsingborg, ett för regementets kasernområde och övningsfält avsett område, vilket, med undantag för vissa sedermera gjorda mindre justeringar av gränserna med hänsyn till erforderliga vägar och gator, motsvarar nuvarande kasernområdet och övningsfältet. Därutöver medgav staden, att kronan finge, med staden bibehållen ägande- och brukningsrätt, på så sätt disponera över ett nordost om övningsfältet beläget område, sedermera benämnt farlighetsområdet, att detsamma skulle, då sådant av vederbörande militära myndigheter ansåges erforderligt, utrymmas på det att regementets skjutövningar kunde obehindrat äga rum i riktning mot detta område. Vidare innehöll avtalet en överlåtelse från kronan till staden av regementets gamla kasernetablissement med tillhörande tomtområde och övningsfält mot vissa i avtalet närmare stipulerade högre köpeskillingsbelopp.

Sedermera förvärvade kronan av enskilda personer såsom utökning av regementets övningsfält den så kallade Väla skog, vilken är belägen nordost om och i omedelbar anslutning till farlighetsområdet. För säkerställande av förbindelsen mellan övningsfältet och Väla skog avslöt fortifikationsdepartementet den 11 januari och den 2 februari 1933 med staden ett avtal, enligt vilket staden upplät fri väg över farlighetsområdet till en bredd av tjuo meter med viss i avtalet närmare angiven sträckning. Genom beslut den 3 mars 1933 godkände Kungl. Maj:t detta avtal. Till säkerhet för den i avtalet upplätta rätten har kronan sedermera erhållit servitutsinteckning. Sedermera har med Hälsingborgs stad avslutats ett den 14 och den 18 februari 1941 dagtecknat, av Kungl. Maj:t den 9 maj 1941 godkänt avtal, enligt vilket bland annat kronan, för anläggande av ytterligare en väg mellan övningsfältet och Väla skog, erhållit servitutsrätt till ett femton meter brett markområde av den staden tillhöriga stadsägan nr 419 i Pålsjö, ingående i farlighetsområdet.

Av fortifikationsförvaltningens skrivelse framgår bland annat följande.

Av de till byte föreslagna områdena omfattade kronans bytesområde, som i areal innehölle omkring 24 hektar, sydvästra delen av kasernområdet och utgjorde således del av den mark, som Hälsingborgs stad enligt 1903 års avtal kostnadsfritt tillhandahållit kronan. Stadens bytesobjekt omfattade dels ett område av omkring 13 hektar, som vore beläget norr om kasernområdet och det med kasernområdet sammanhängande övningsfältet, dels ock ett område av omkring 65,5 hektar, som vore beläget nordost om övningsfältet och mellan detta fält och den kronan tillhöriga s. k. Väla skog

och som utgjorde norra och den största delen av det s. k. farlighetsområdet. De till kronan enligt 1933 och 1941 års avtal upplåtna vägarna voro belägna inom denna del av farlighetsområdet. Till det mindre av stadens bytesområden hade kronan ingen särskild rätt.

Fortifikationsförvaltningen har i sin förutnämnda skrivelse vidare anfört bland annat följande.

På fortifikationsförvaltningens föranstaltande ha byggnadschefen Bror Jeppsson och disponenten Carl Seberg, båda i Landskrona, verkställt värdering av de till byte föreslagna områdena. Enligt ett den 5 mars 1945 dagtecknat värderingsinstrument ha de åsatt kronans bytesområde, vilket gränsar intill stadens planlagda del och med hänsyn till läge och beskaffenhet i övrigt lämpligen synes kunna exploateras för bebyggelse av exempelvis egnahemstyp, ett genomsnittsvärde av 10 000 kronor per hektar eller för hela området cirka 240 000 kronor. Vad angår stadens bytesområden utgöras desamma av åker i god kultur och ha värderingsmännen, med hänsyn till inflytande arrendesummor och brukningsmöjligheter, åsatt dem ett värde av i runt tal 2 400 kronor per hektar. Enär det större av stadens bytesområden utgör största delen av farlighetsområdet, ha värderingsmännen ansett denna restriktion i fråga om bytesområdets fria användning nedsätta områdets markvärde och därför funnit det befogat att räkna med en värde-minskning av cirka 30 % och alltså för detta område blott räknat med ett värde av 1 750 kronor per hektar. Totalvärdena av stadens bytesområden skulle alltså enligt värderingsmännen vara i runt tal 30 000 respektive 115 000 kronor. Fortifikationsförvaltningen kan dock icke dela värderingsmännens uppfattning rörande värdet av det större av stadens bytesområden. Förvaltningen anser nämligen, att den kronan tillkommande begränsade dispositionsrätten över området, det vill säga farlighets- och vägservituten, visserligen nedsätter områdets värde i allmänna marknaden, därest staden nu genom allmän försäljning skulle önska avyttra detsamma, men icke minskar områdets värde i och för sig och allra minst i förhållande till kronan, som genom tillmötesgående från stadens sida kostnadsfritt fått åt sig upplåten denna begränsade dispositionsrätt. Genom ett kronans förvärv av området bortfaller dispositionsrätten till detsamma och återfår således området därvid sitt verkliga, av servitut icke nedsatta värde. Förvaltningen har därför funnit sig även för detta område böra räkna med ett värde av 2 400 kronor per hektar eller sammanlagt i runt tal 155 000 kronor. I övrigt har fortifikationsförvaltningen icke funnit något vara att erinra mot den verkställda värderingen utan således räknat med ett värde för kronans bytesområde av 240 000 kronor och för stadens bytesområden av sammanlagt (30 000 + 155 000 =) 185 000 kronor.

Chefen för Skånska pansarregementet hade verkställt viss utredning rörande det föreslagna markbytet och därom i en avgiven promemoria bland annat framhållit följande.

Vid tiden för dåvarande Skånska husarregementets förläggning till Hälsingborg användes övningsfältet i första hand för exercis till häst, under det att stadens omgivningar erbjöde stora möjligheter för anordnande av övningar. På grund av stadens utveckling hade dessa övningsmöjligheter i stadens närhet avsevärt beskurits, varför regementet till stor del varit hänvisat till det begränsade övningsfältet för övningars bedrivande. Genom att fältet vore delat i två delar, det egentliga exercisfältet och Väla skog, som förenades endast medelst de genom farlighetsområdet gående två kolonnvägarna, förminskades i hög grad möjligheten för större sammanhängande

övningar. Det skulle därför ur övningssynpunkt vara en mycket stor fördel att genom markbytet med staden erhålla ett sammanhängande område om cirka tre kilometers längd. Området närmast kasernetablissemnetet hade under Skånska kavalleriregementets tid delvis måst användas till betesfällor för regementets hästar. Dessa fällor skulle, därest markbytet komme till stånd, kunna förläggas på det nyförvärvade området mellan exercisfältet och Väla skog, där det finnes tillgång till rinnande vatten. Därigenom skulle möjliggöras att genom ytterligare planteringar och dylikt förbättra övningsförhållandena för eldstrid i kasernernas närhet. De av staden erbjudna områdena saknade till största delen terrängbeklädnad, men sådan kunde relativt snart erhållas genom plantering av lämpliga träd och buskar. Beträffande kronans bytesområde finnes inom detsamma en del mindre planteringar, vilka dock icke vore av större betydelse. Inom detsamma vore även beläget regementets ridbana, vilken genom stadens försorg, därest bytet komme till stånd, borde flyttas till annan av regementet anvisad plats jämte till banan hörande toilettbyggnad och totalisatorbyggnad. Vidare finnes inom området ett mindre grustag, men andra grusfyndigheter stode till regementets förfogande i närheten av kasernerna. Regementschefen ansåge därför det föreslagna markbytet vara till stor fördel för regementet.

Militärbefälhavaren för I. militärområdet har i avgivet yttrande biträtt regementschefens uppfattning.

Fortifikationsförvaltningen har i sin skrivelse den 18 december 1945 vidare anfört bland annat följande.

För egen del har fortifikationsförvaltningen funnit, att det föreslagna markbytet ur övningssynpunkt skulle vara till synnerligen stor fördel. Det synes förvaltningen uppenbart, att ett till Hälsingborg förlagt regemente, i all synnerhet ett kavalleriregemente, icke i längden kan vara betjänt med att ha ett övningsområde, som är delat i två delar och blott förbundet av två vägar. Vidare har förvaltningen funnit, att det område, som föreslagits utgöra kronans bytesområde, visserligen har stort tomtvärde genom sin närbelägenhet till stadens planlagda delar men ur utbildningssynpunkt numera icke kan sägas vara erforderligt för regementet. Med hänsyn därtill har fortifikationsförvaltningen funnit det föreslagna markbytet ur militär synpunkt innebära påtagliga fördelar för kronan.

I anledning härav har fortifikationsförvaltningen låtit i ärendet föra förhandlingar med stadens drätselkammare. Därvid har staden förklarat sig villig att överlåta stadens båda bytesområden mot kronans bytesområde samt bekosta och ombesörja dels isänning till flerårig gräsvall av stadens bytesområden, dels ock anläggande på av regementet anvisad plats av ny ridbana och flyttning av de till denna bana hörande toilett- och totalisatorbyggnaderna. Kostnaderna för dessa arbeten ha beräknats till cirka 40 000 kronor. Oaktat skillnaden i värdet mellan kronans och stadens bytesområden, (240 000 — 185 000 — 40 000 =) 15 000 kronor, ansåg drätselkammaren någon kontant mellanavgift icke böra förekomma, enär staden kostnadsfritt till kronan överlåtit den mark, varav kronans bytesområde utgör en mindre del. Med hänsyn härtill och till de påtagliga fördelar ur militär synpunkt, som ett genomförande av det föreslagna bytet skulle innebära för kronan, delar fortifikationsförvaltningen den av drätselkammaren hävdade uppfattningen, att någon mellanavgift icke bör förekomma.

I anledning härav har arméns fortifikationsförvaltning, under förbehåll av vederbörliga godkännanden före den 1 augusti 1946 (för kronans del av

Kungl. Maj:t och för stadens del av Hälsingborgs stadsfullmäktige), med drätselkammaren i Hälsingborg avslutat ett den 8 november och den 15 december 1945 dagtecknat avtal i överensstämmelse med de angivna villkoren. Enligt detta avtal överlätas respektive bytesområden utan kontanta vederlag. Staden har därjämte åtagit sig att bekosta isåning av gräsvall å stadens bytesområden samt anläggande av ny ridbana och flyttning av till denna bana hörande toilett- och totalisatorsbyggnader.

Vid sammanträde den 20 november 1945 ha stadsfullmäktige i Hälsingborg bemyndigat drätselkammaren att på stadens vägnar träffa avtal med kronan i huvudsaklig överensstämmelse med det preliminära avtalet samt anvisat ett belopp av 56 000 kronor för täckande av kostnaderna för anläggning av ridbana och vallinsådd.

Enligt det föreliggande förslaget till markbyte mellan kronan och Hälsingborgs stad skall kronan avstå omkring 24 hektar av den närmast staden belägna delen av Skånska pansarregementets kasernområde och i stället erhålla markområden om sammanlagt omkring 78,5 hektar, belägna i anslutning till regementets övningsområde. Det större av dessa områden disponeras utan vederlag av kronan på så sätt att det skall, då så anses erforderligt av säkerhetsskäl, utrymmas så att skjutövningar kunna äga rum i riktning mot detsamma. Av utredningen i ärendet framgår att sådan utrymning hitills icke någon gång påfordrats. Enligt särskilda avtal ha vidare åt kronan upplåtits två vägar över området.

*Departements-
chefen.*

Kronans bytesområde, som är lämpat för bostadsbebyggelse, har av särskilt tillkallade värderingsmän åsatts ett värde av 10 000 kronor per hektar eller omkring 240 000 kronor. Stadens bytesområden, som utgöras av åker i god kultur, ha värderats till 2 400 kronor per hektar, vilket skulle innebära ett sammanlagt värde av omkring (30 000 + 155 000 =) 185 000 kronor. Med hänsyn till den inskränkning i det större områdets användning, som följer av kronans förutnämnda dispositionsrätt, ha värderingsmännen emellertid ansett befogat att räkna med en värdeminskning å området av omkring 30 %, varigenom värdet å detta område minskas till 1 750 kronor per hektar. Stadens bytesområdets värden uppgå härigenom till sammanlagt (30 000 + 115 000 =) 145 000 kronor. Staden har vidare förbundet sig att bekosta isåning av utav staden lämnade områden, anläggande av ny ridbana och flyttning av vissa byggnader. För dessa arbeten har staden avsatt ett belopp av 56 000 kronor.

Markbytet har tillstyrkts av vederbörande militära myndigheter.

Visserligen föreligger med bortseende även från den värdeminskning å det större av stadens bytesområden, som kan följa av de kronan tillförsäkrade rättigheterna beträffande området, en värdedifferens av 55 000 kronor mellan de föreslagna bytesområdena. Härvid torde dock hänsyn böra tagas dels till de kostnader för anläggande av ridbana m. m. som enligt avtalet åvila staden, dels ock till det förhållandet att kronans bytesområde har värderats som tomtmark och stadens som åkerjord.

Ur övningssynpunkt innebär markbytet för truppförbandet en påtaglig fördel. Genom detsamma sammanbindas två mindre övningsfält till ett sammanhängande område av omkring tre kilometers längd. Det område som avstås är icke så betydelsefullt ur övningssynpunkt, då det i viss utsträckning avskäres från övningsfältet i övrigt av det befintliga kasernetablissemnet. Med den utveckling som Hälsingborgs stads bebyggelse nått åt detta håll ha övningsmöjligheterna avsevärt beskurits. Det är av denna anledning av stort intresse att kronan för övningsändamål får äganderätt till ett område av betryggande storlek. Genom det föreslagna markbytet utökas övningsterrängen med omkring 55 hektar, varjämte densamma som nämnts sammanfogas till ett helt område.

I betraktande härav förordar jag, att markbytet kommer till stånd på föreslagna villkor. I särskild skrivelse har överbefälhavaren på anförda skäl föreslagit, att med uppsättandet av kavalleriregementet i Hälsingborg skall tills vidare anstå. Prövningen av denna fråga är ännu icke slutförd men synes mig icke behöva påverka ställningstagandet i nu föreliggande ärende.

Med hänsyn till att Kungl. Maj:t icke utan riksdagens samtycke äger besluta om byte av markområden av ifrågavarande värde torde ärendet böra underställas riksdagens prövning.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

medgiva, att förutnämnda markbyte med Hälsingborgs stad må komma till stånd på i huvudsak de villkor, som i det föregående av mig angivits.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Anders Broberg.